

BOOK REVIEW

Financial Intelligence “สุดยอดคัมภีร์การเงินจาก ฮาร์วาร์ด”

เขียนโดย...อาจารย์ ดร.หุตา วงษ์ยิ้ม

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ในปัจจุบันมีหนังสือเกี่ยวกับคู่มือการอ่านและการวิเคราะห์งบการเงินออกมามากมาย ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การสอนวิธีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินต่างๆที่สำคัญเพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกหุ้นที่น่าสนใจสำหรับการทำกำไรในตลาดหุ้น หากแต่หนังสือที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ต้องการความรู้ความเข้าใจในตัวเลขทางการเงิน อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการรู้เท่าทันวิธีการและแรงจูงใจของผู้บริหารในการตกแต่งและจัดการตัวเลขในงบการเงินนั้น ยังหาอ่านได้ยาก Karen Berman และ Joe Knight ร่วมกับ John Case ได้เขียนหนังสือเล่มนี้เพื่อสร้าง “ความฉลาดรู้ทางการเงิน” ให้แก่ผู้อ่านผ่านการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และการเรียบเรียงเนื้อหาที่น่าสนใจและชวนติดตาม พร้อมการสอดแทรกกรณีศึกษาจากบริษัทจริงเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านเป็นระยะ หนังสืออธิบายหลักการพื้นฐานเช่น งบกำไรขาดทุน งบดุล งบกระแสเงินสด และ อธิบายความแตกต่างระหว่างกำไรและเงินสด นอกจากนี้ยังพูดถึงศิลปะทางการเงินด้วย (แนะนำให้อ่านเรื่องนี้เป็นลำดับแรก) หากท่านผู้อ่านเคยรู้สึกเบื่อหน่ายกับเนื้อหาทางการบัญชีที่เคยคุ้นและรู้สึกหมดกำลังใจที่จะศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเลขทางการเงิน หนังสือเล่มนี้แตกต่างจากตำราบัญชีทั่วไปโดยสิ้นเชิง เมื่ออ่านจบแล้วท่านจะได้ทั้งความรู้ทางด้านบัญชีและรู้จักมุมมองใหม่ๆเกี่ยวกับตัวเลขทางการเงินในแง่มุมที่ท่านไม่เคยนึกถึงมาก่อนและสร้างแรงกระตุ้นให้ท่านรู้สึกอยากเข้าใจบัญชีขึ้นมาได้ไม่ยากนัก

หนังสือเริ่มเปิดฉากในส่วนที่ 1 (ซึ่งมีทั้งสิ้น 4 บท) ด้วยการตั้งคำถามและจุดประเด็นข้อสงสัยแก่ผู้อ่านเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของตัวเลขทางการเงินที่ผู้บริหารรายงานอยู่ในงบการเงินและรายงานประจำปี โดยยกตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับคดีการทุจริตในรายงานทางการเงินชื่อดังของโลกหลายๆกรณีเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ถึงกลวิธีที่กิจการสามารถนำมาใช้ในการตกแต่งตัวเลขในงบการเงิน ในส่วนนี้ผู้เขียนยังได้สอดแทรกนิยามของศัพท์ทางบัญชีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเป็นระยะ เพื่อให้ผู้อ่านติดตามเนื้อเรื่องได้ง่ายขึ้น อาทิเช่น ความหมายของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รายจ่ายในการลงทุน ค่าความนิยม เป็นต้น ในบทนี้ผู้เขียนต้องการสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจในเบื้องต้นก่อนว่าการบัญชีและการเงินก็มีความเป็นศิลปะพอกับศาสตร์แขนงอื่นๆ ในบทที่ 2 ผู้อ่านจะได้ทำความรู้จักกับข้อ

สมมุติ และการประมาณการ ซึ่งนักบัญชีต้องใช้ในการกำหนดค่าของตัวเลขทางบัญชีต่างๆซึ่งอาจไม่ตรงตามความเป็นจริงทุกประการ (ความเอนเอียง) เนื่องจากต้องอาศัย ดุลยพินิจและการประมาณการโดยอิงกับข้อสมมุติที่ตั้งขึ้นบนความรู้ที่มีอยู่เพื่อสะท้อนภาพของผลประกอบการของกิจการที่ถูกต้องมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้น ผู้ที่มีความฉลาดรู้ทางการเงินจะทราบว่าต้องใช้ดุลยพินิจประกอบในการนำตัวเลขทางการเงินไปใช้ประโยชน์เช่นกัน

ส่วนที่ 2 ว่าด้วยเรื่องราวและแนวคิดของงบกำไรขาดทุน ผู้เขียนได้ให้ความหมายที่แท้จริงของคำว่า “กำไร” ซึ่งแตกต่างจากกระแสเงินสดเข้า-ออกที่คนส่วนใหญ่มักเข้าใจผิด โดยเริ่มจากการอธิบายที่มาของกำไรอย่างง่ายๆที่ละบรรทัด เริ่มต้นจากยอดขาย ต้นทุนขาย และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่างๆ ในบทที่ 5 นี้ ผู้อ่านจะได้รู้จักหลักสำคัญของงบกำไรขาดทุน นั่นคือหลักแห่งการจับคู่ (Matching principle) ซึ่งมีคำอธิบายอย่างง่ายๆว่า “จงจับคู่ยอดขายกับต้นทุนที่เกี่ยวข้องเพื่อหากำไรในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง” เพื่อที่ผู้อ่านจะได้เข้าใจกฎและสำคัญที่จะทำให้เกิดความเข้าใจว่าตัวเลขกำไรถูกกำหนดมาได้อย่างไร และจะนำไปสู่ความรู้เท่าทันผู้บริหารในการบิดเบือนตัวเลขกำไรโดยการเบี่ยงเบนการบันทึกรายได้ ค่าใช้จ่ายที่เบี่ยงเบนไปจากหลักการนี้

รายละเอียดขององค์ประกอบในงบกำไรขาดทุน อันประกอบด้วย รายได้ และต้นทุนและค่าใช้จ่าย ผู้เขียนได้ลงรายละเอียดเจาะลึกแต่ละส่วนไว้ในบทที่ 7 และ 8 ตามลำดับ ในแต่ละบทนั้นผู้เขียนได้สอดแทรกเรื่องราวอื้อฉาวทางการเงินของบริษัทจริงที่ทำการย้ายถ่ายเทตัวเลขหรือการแอบซ่อนข้อมูลเพื่อตกแต่งตัวเลขรายได้ของบริษัท พร้อมทั้งอธิบายวิธีการที่บริษัทเหล่านั้นใช้ไว้อย่างน่าสนใจ เช่น การนำรายได้รอการตัดบัญชีซึ่งยังไม่ควรจะนับเป็นรายได้ในงวดบัญชีนี้ไปไว้ในงบกำไรขาดทุน ทำให้ตัวเลขรายได้ของบริษัทแสดงสูงเกินจริง เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงการตกแต่งตัวเลขในฝั่งต้นทุนและค่าใช้จ่ายซึ่งมีการประมาณการและความเอนเอียงมากมายแฝงอยู่ในตัวเลขแต่ละบรรทัด ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างเทคนิคต่างๆที่ผู้บริหารอาจใช้เพื่อตกแต่งตัวเลขต้นทุน เช่น ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นครั้งเดียว (One-Time Charges) การลดมูลค่าทรัพย์สิน (write-downs) ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย (Depreciation and Amortization) เป็นต้น เพื่อให้ผู้อ่านได้ตั้งข้อสังเกตและสงสัยเมื่ออ่านงบการเงินของบริษัท

ส่วนที่ 3 เป็นการทำความเข้าใจกับพื้นฐานของงบดุล ซึ่งเป็นงบที่คนส่วนใหญ่มักมองข้ามไปเพราะความเข้าใจยากและมุ่งความสนใจไปที่งบกำไรขาดทุนเป็นอันดับแรก ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการอ่านงบดุลให้เป็นเนื่องจากมันจะเป็นตัวบ่งบอกถึงสถานะทางการเงินและความมั่งคั่งของบริษัท ในส่วนนี้ผู้อ่านจะได้เข้าใจความหมายของคำว่า สินทรัพย์ หนี้สิน และ ส่วนของเจ้าของอันเป็นองค์ประกอบของงบดุลด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย พร้อมยกตัวอย่างประกอบให้เห็นภาพ หัวใจสำคัญของการอ่านงบดุลให้แตกฉานคือการแยกให้ออกระหว่าง “สิ่งที่คุณเป็นเจ้าของ” และ “สิ่งที่คุณเป็นหนี้” นอกจากนี้ ผู้อ่านจะได้ทราบถึงที่มาว่าทำไม งบดุลจึงมีตัวเลขสองฝั่งที่เท่ากัน ในบทที่ 13 และทำความเข้าใจถึงผลกระทบจากงบกำไรขาดทุนที่มีต่อบดุลในบทที่ 14 ระหว่างการอธิบายเรื่องราวในส่วนของงบดุล ผู้อ่านจะได้หยุดพักเพื่อควมามีรายการในบรรทัดใดบ้างของงบดุลที่อาจถูกย้ายถ่ายเทปรับเปลี่ยนตัวเลขได้อย่างง่ายดาย ทำให้การศึกษางบดุลในหนังสือเล่มนี้ไม่น่าเบื่อจนเกินไป

ส่วนที่ 4 กล่าวถึงความสำคัญของเงินสดและงบกระแสเงินสดซึ่งใช้ภาษาที่ค่อนข้างซับซ้อนสำหรับผู้ที่ไม่ใช่ นักการเงินและยากต่อการทำความเข้าใจซึ่งผู้เขียนได้เรียบเรียงออกมาให้อ่านและติดตามเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ระหว่าง

ที่อ่านจะมีกล่องเครื่องมือและตัวอย่างการประยุกต์ใช้สอดแทรกเป็นระยะเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจคำศัพท์ทางบัญชีต่างๆ ในเนื้อหาที่กำลังอ่านอยู่ ส่วนที่ 5 อธิบายถึงอัตราส่วนทางการเงินต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการลงทุนของนักเล่นหุ้นหรือแม้แต่ผู้จัดการและพนักงานในองค์กรทุกๆสายงานเพื่อให้สามารถประเมินผลการดำเนินงานของบริษัทได้อย่างถูกต้อง ในส่วนนี้ขอแนะนำให้อ่านเริ่มอ่านตั้งแต่ต้นในบทที่ 20 “พลังอำนาจแห่งอัตราส่วน” เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการจัดการตัวเลขทางการเงินของผู้บริหารเพื่อให้ได้อัตราส่วนที่ต้องการ ส่วนที่ 6 เป็นรายละเอียดเจาะลึกในส่วนของการคำนวณ ROI (ผลตอบแทนต่อการลงทุน) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นักลงทุนต้องพิจารณา ส่วนที่ 7 กล่าวถึงการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทซึ่งสามารถใช้ งบดุลเป็นเครื่องมือขั้นดีในการวิเคราะห์

ส่วนสุดท้ายของหนังสือได้อธิบายถึงจุดมุ่งหมายของการมีความฉลาดรู้ทางการเงินเพื่อนำพองค์กรให้เจริญเติบโต เนื่องจากผู้จัดการและพนักงานมีความรู้ความเข้าใจการเงินของบริษัทไปในทิศทางเดียวกัน เปลี่ยนความคิดเดิมๆที่ว่า การเงินเป็นเรื่องของนักบัญชีและนักการเงินเท่านั้น แต่หากพนักงานทุกคนรู้ว่าบริษัทยืนอยู่ที่จุดใด การแบ่งปันข้อมูลทางการเงินระหว่างกันจะช่วยให้ผู้ได้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเข้าใจข้อมูลเหล่านั้นและทำให้เกิดการมีวัตถุประสงค์ร่วมกันภายในบริษัท

โดยสรุป หนังสือ Financial Intelligence “สุดยอดคัมภีร์การเงินจากฮาร์วาร์ด” เล่มนี้ เหมาะกับนักลงทุนสาย Value Investor ที่ยังไม่รู้วิธีอ่านงบการเงิน ผู้จัดการทุกสายงาน และหัวหน้างานทุกระดับที่ต้องการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเงิน เพื่อให้สามารถประเมินสถานการณ์ขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น และนำพองค์กรไปสู่การเจริญเติบโตก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืน หนังสือเล่มนี้ไม่ได้สอนว่าจะทำงบการเงินอย่างไร แต่สอนให้ผู้จัดการรู้จักสังเกตงบการเงินเพื่อตัดสินใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น การลงทุนซื้อเครื่องจักรสักเครื่อง ระยะเวลาให้เครดิตลูกค้า เป็นต้น โดยเนื้อหาในเล่มจะช่วยถอดรหัส “การอ่านงบการเงิน” ให้เป็นเรื่องง่าย เริ่มตั้งแต่อธิบายความรู้เกี่ยวกับงบการเงินในทุกแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นความหมายของตัวเลขที่ซ่อนอยู่ในงบการเงิน ความสำคัญของกระแสเงินสด ความแตกต่างระหว่างกำไรกับเงินสด ตัวอย่างกรณีศึกษาของงบการเงินของบริษัทต่างๆ ในตลาดหุ้น ซึ่งจะช่วยให้รู้ทันกลวิธีการแต่งงบการเงิน ตลอดจนเครื่องมือและตัวอย่างการประยุกต์ใช้ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงบการเงินและคำศัพท์ในงบการเงินได้อย่างลึกซึ้งและชัดเจน

รายการอ้างอิง

- เบอร์แมน, คาเรน. (2558). *สุดยอดคัมภีร์การเงินจากฮาร์วาร์ด*. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เน็ท
- Berman, K., & Knight, J. (2013). *Financial Intelligence, Revised Edition: A Manager's Guide to Knowing What the Numbers Really Mean*. Harvard Business Review Press.